

Karuputke võõrliigid

Hiid-karuputk, Sosnovski karuputk ja pärsia karuputk on ohtlikud invasiivsed võõrliigid, mis ohustavad kohalikku loodust ja ettevaatamatul kokkupuutel kahjustavad ka inimeste tervist. Kõik kolm liiki on kantud võõrliikide nimekirja nii Eesti kui ka Euroopa Liidu tasandil. Nende liikide leviku takistamine ja tõrje on äärmiselt oluline.

Karuputke võõrliigid on mitmeaastased ja suurekasvulised, levivad edasi seemnetega. Ühel taimel võib valmida kuni 100 000 seemet ning need võivad olla mullas idanemisvõimelised u 10 aastat.

Karuputke võõrliigid talu tagahoovis. Foto: Eike Vunk

Karuputke võõrliikide tõrjesse on oodatud panustama omavalitsused ja eraomanikud

Keskkonnaamet on korraldanud üleriigilist karuputke tõrjet aastast 2006. Tõrjet on tellitud avaliku hanke kaudu ja tõrjeviisideks on olnud põhiliselt taimede juurtega välja kaevamine ja herbitsiidiga mürgitamine. Tõrje tulemusel on karuputke võõrliigid hävitatud ca 800 hektaril. Paljudes suurtes ja algselt tihedates kolooniates tärkavad praeguseks vaid üksikud taimed.

2026. aastal on Keskkonnaameti eestvedamisel võimalik teha tõrjetöid üleriigiliselt.

2026. aasta karuputke tõrjeks on riiklik rahastus tagatud täies mahus. See tähendab, et kõik tõrjet vajavad kolooniad – sh ka munitsipaalmaadel asuvad – saavad 2026. aastal riikliku tellimusena tõrjutud.

Seetõttu ei ole kohalikel omavalitsustel vaja 2026. aastaks:

- ✓ ise karuputke tõrjet oma maadel korraldada,
- ✓ ega ka selleks eelarvelisi vahendeid planeerida.

Samuti ei toimu 2026. aastal tõrje kohustuse üleandmist eraomanikele. Edasise rahastuse kohta (alates 2027. aastast) selguvad otsused tõenäoliselt 2026. aasta jooksul.

Omavalitsused ja maaomanikud on oodatud panustama vabatahtlikult.

Kui Teie omavalitsusel on huvi ja võimalus ise karuputke tõrjet korraldada, on sellest väga suur abi – iga maaomaniku panus aitab kaasa kogu Eesti looduse kaitsele.

Keskkonnaamet saab omalt poolt toetada järgnevaga:

- ✓ riiklikus kasutuses olevad hankelepingute näidised,
- ✓ tehnilised kirjeldused ja
- ✓ keskmised maksumused, mis aitavad tööde tellimisel orienteeruda.

Samuti saab Keskkonnaamet soovitada karuputke tõrjega tegelevaid ettevõtteid, kellelt saab küsida hinnapakkumisi.

Keskkonnaamet palub teavitada, kui omavalitsusel on plaan ise tõrjet korraldada.

Kui omavalitsusel on plaan ise oma munitsipaalmaadel tõrjet teostada, palun sellest kindlasti teada anda hiljemalt 2025. aasta lõpuks info@keskkonnaamet.ee. See võimaldab Keskkonnaametil vastavad kolooniad riiklikust tellimusest välja arvata.

Karuputke võõrliigid on mürgised. Kui taimemahl satub nahale või silma, tuleb see loputada rohke veega või silmaloputusvahendiga ning kaitsta valguse eest, isegi kui päike ei paista.

Eestis on kaardistatud hiid- ja Sosnovski karuputke aktiivseid kolooniad ligi 2500 hektaril. Aastatepikkuse tõrjetöö tulemusel on kolooniad hävinud 800 hektaril (2024. aasta seis).

Karuputke võõrliikide hävitamine on tulemuslik ainult järjepideva tõrjega.

Kõikides kasvukohtades on vaja teha tõrjet igal aastal seni, kuni kogu koloonia on hävinud. Uutes, avastatud leiukohtades tuleb alustada tõrjega võimalikult kiiresti.

Kasvõi ühe aasta tõrjumata jätmine toob kaasa taime seemnepanga uuenemise, mistõttu tõrjeperiood pikeneb oluliselt. Karuputke seemned võivad olla mullas idanemisvõimelised u 10 aastat. Tõrje tulemus sõltub tõrjuja korrektsusest.

Väga oluline on teha tõrjetöid teadlikult ja ettevaatlikult. Tõrjet tasub alustada siis, kui taimed on väikesed (mai lõpp – juuni algus). Vaja on kasutada kaitseriideid, -kindaid ja -prille, et vältida naha ja silmade kokkupuudet taimemahlaga.

✘ Täiendavat teavet karuputke võõrliikide äratundmise, tõrjumise viiside ja ohutuse tagamise kohta leiab Keskkonnaameti teemalehelt "[Karuputke võõrliigid ja nende ohjamine](#)".

Samuti on seal nimekiri tõrjujatest, kes on varasemalt seda tööd teinud ja kelle poole võib pöörduda, kui on soov tõrjet tellida.

- ✓ **Väikese pindalaga ja hõredas koloonias on eelistatud tõrjemeetodiks taimejuurte väljakaevamine.** See on kohustuslik meetod veekaitsevööndis, mahealadel, mesilate vahetus läheduses, kaitsealadel. Siiski, tihe ja suur koloonia mahealal, mida ei saa tõrjuda kaevamismeetodil, ei ole PRIA nõuetekohaselt heas korras olev maa ja ei tohi kuuluda maheala koosseisu.
- ✓ **Suurtes ja tihedates kolooniates on peamiseks tõrjemeetodiks glüfosaadil põhineva herbitsiidiga käsitsi mürgitamine.** See on hetkel parim teadaolev masstõrje viis. Herbitsiidiga võib tõrjuda inimene, kellel on vastav taimekaitsevahenditunnistus ning tööde teostamisel tuleb järgida tõrjetööde töö- ja ohutusjuhendit. Herbitsiididega ei tohi mürgitada näiteks mahealadel, mesilate lähedal, kaevude läheduses, kaitsmata põhjaveega piirkondades.
- ✓ **Teatud juhtudel, kui mürgitamine ja kaevamine kumbki ei sobi, on võimalik kasutada tõrjemeetodina õisikute lõikamist või geotekstiiliga katmist.** See on põhjendatud näiteks veekogude kallastel ehk veekaitsevööndites olevates suurtes ja tihedates kolooniates, kus mürgitada ei tohi ning kaevamine tekitaks erosiooni. Õisikute lõikamise ja kokku kogumisega hoitakse ära uute seemnete teke ja edasi levimine mööda jõge. Õisikute lõikamine võib olla vajalik ka järeltõrjena kolooniates, kus tõrjest hoolimata on õitsema läinud taimi. Geotekstiili meetodit on kasutatud mitmetes riikides, Eestis on see meetod katsetuses. Esialgsete tulemuste järgi võib öelda, et meetod toimib, kui jälgida, et geotekstiil püsib omal kohal ja ei saa kahjustada ning see on korralikult paigaldatud (külgedelt u 1 m sügavusele kaevatud). Geotekstiili

- ✓ saab vajadusel katta ka mullakihiga ja külvata peale muru, kui kasvukoht asub näiteks avalikult kasutataval alal.

Karuputke võõrliigid levivad edasi uutesse kasvukohtadesse inimtegevuse käigus ka tahtmatult.

Lisaks looduslikele levikuteedele (vooluveekogud jm) levib karuputk edasi näiteks põllumajandusmasinate ja metsatöömashinade kaudu ning karuputke seemnete ja juurtega saastunud pinnase teisaldamisel. Seetõttu on väga oluline puhastada tööriistad-masinaid karuputke koloonia juurest lahkudes. Koloonia alal ja selle lähiümbruses tuleb teha pinnasetöid kontrollitult. Vastasel juhul saab teatud tingimustel käsitleda tegevust looduskaitseaduse põhjal invasiivse võõrliigi levitamisenä.

Näide: karuputke võõrliikide leviku takistamine tee-ehituse projektide elluviimisel

Transpordiamet on teinud koostööd Keskkonnaametiga tee-ehituse projektide elluviimisel. Juba projektide koostamise käigus arvestatakse karuputke võõrliigi kolooniatega: enne tööde algust märgitakse koostöös Keskkonnaametiga maha karuputke koloonia, kaevatakse sealne pinnas ühe meetri sügavuselt välja, viiakse Keskkonnaameti poolt ette antud kohta, laotatakse maha ja puhastatakse veoauto kast mullast.

Sedasi välditakse seemnete ja juurtega saastunud pinnase levimist. Pinnase viimise kohaks valib Keskkonnaamet parima võimaliku variandi, milleks on olemasolev karuputke koloonia riigimaal.

Kui koloonia ulatub teemaalt kaugemale eramaale, võib küsida ka maaomaniku valmisolekut, et tee-ehituselt eemaldatav pinnas tõsta eramaal asuva sama koloonia peale lisaks. Sama põhimõtet peab rakendama ka kohalike teede puhul – nii ehitusprojektides kui hooldamisel (tihti hooldamise käigus teisaldatakse pinnast tee servadest) ning see peab laienema kõigile invasiivsetele võõrliikidele.

Pärast koloonia hävimist on vaja jälgida kasvukohta veel mitme aasta jooksul. Uute taimede ilmumisel tuleb tõrjet korrata.

Keskkonnaamet ootab andmeid karuputke võõrliikide leiukohtade kohta.

Uuest kasvukohast palume teatada karuputk@keskkonnaamet.ee. Oluline on, et kõik kodanikud annaksid leiukohtadest teada. PRIA toetuste taotlejatel on teatamine kohustuslik. Eriti oluline on, et üksikud isendid hävitaks leidja kohe ise, sest see aitab vältida aastatepikkust vaevalist tõrjet.

Teadaolevaid karuputke võõrliikide kolooniad näeb

- ✕ Maa- ja Ruumiameti [karuputke kaardirakenduse kaudu](#) ja
- ✕ [PRIA veebikaardilt](#) (abiinfo kihtide all).
- ✕ Täiendavat teavet karuputke võõrliikide äratundmise, tõrjumise viiside ja ohutuse tagamise kohta leiab Keskkonnaameti teemalehelt "[Karuputke võõrliigid ja nende ohjamine](#)".

Viimati uuendatud 13.03.2025